

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Program nauczania przedmiotu

MALARSTWO I RYSUNEK

5-letni cykl nauczania

Autor: mgr Justyna Smoleń

Katolickie Liceum Sztuk Plastycznych im. Bł. Piotra Jerzego Frassati w Nowym Sączu

Nowy Sącz, 2019

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

WSTĘP

Niniejszy program skonstruowany został w oparciu o podstawę programową kształcenia artystycznego sformułowaną w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych z dnia 14 sierpnia 2019 r. określona załącznikami 1 i 2.

KONCEPCJA PROGRAMU

Malarstwo i rysunek, to przedmiot obowiązkowy we wszystkich typach szkół plastycznych. Umiejętności zdobyte na zajęciach mają charakter interdyscyplinarny i pozostają w korelacji z innymi przedmiotami w edukacji artystycznej. Stanowią one jednocześnie fundament dla rozwoju świadomości artystycznej. Uczeń nabywa kluczowych dla rozwoju plastycznego umiejętności obserwowania natury i jej transpozycji na środki plastyczne. Zdobywa on szeroką wiedzę na temat malarstwa zarówno pod względem wiedzy teoretycznej jak i praktycznej. Po zakończeniu edukacji jest przygotowany do wykonywania zawodu plastyka oraz do podjęcia dalszej nauki na poziomie akademickim. Wiedza i umiejętności nabyte w ramach przedmiotu są wprowadzane sukcesywnie w toku nauczania, przypominane i stosowane w praktyce w kolejnych latach zajęć oraz wykorzystywane na innych przedmiotach artystycznych w szkole.

Jednym z istotnych elementów programu nauczania z zakresu malarstwa i rysunku, jest doświadczenie wyniesione ze stażu obserwacyjnego dla nauczycieli Katolickiego Liceum Plastycznego we Florencji. W programie nauczania po odbyciu stażu w Sacred Art School Onlus w 2019 roku, została zwrócona uwaga na realizację zadań z modelu na postawie łączenia dwóch źródeł: obserwacji natury i pracy na podstawie fotografii. Wprowadzono zadanie, które realizując ten postulat i jest rozwinięciem dotychczasowego sposobu pracy z obserwacją natury. Staż ten przyczynił się również do zwrócenia uwagi na umiejętne dobieranie modeli do scen figuratywnych o charakterze sakralnym oraz aspekty związane z teologią ciała, będące kluczowym elementem wyznaczającym program nauczania w Sacred Art School Onlus we Florencji. Stąd również tematyka scen sakralnych w programie nauczania. Nowe zagadnienia wprowadzone jako rezultat projektu są zaznaczone kolorem niebieskim

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Program w części zasadniczej dostosowany jest do potrzeb ucznia dostatecznego. Uczniowie wykazujący duży potencjał artystyczny i zaangażowanie w zajęcia są dodatkowo zachęceni do rozwijania swojego potencjału oraz zagadnień poruszanych na zajęciach. Mają możliwość dodatkowych godzin pracy w szkole jeśli aktualnie w placówce szkoły jest taka możliwość. Mogą również liczyć na profesjonalną opiekę artystyczną w tym czasie i pomoc ze strony opiekuna pracowni. Program przewidziany jest do realizacji w pięcioletnim liceum plastycznym, w którym naukę w ramach malarstwa prowadzi się od pierwszej klasy, zgodnie z ramowym planem nauczania. Zależnie od możliwości szkoły, praca z poszczególnymi zdolnymi uczniami z klas trzecich jest powiększona o dodatkowe zajęcia przygotowujące ich do przeglądów i konkursów z godzin do dyspozycji dyrektora.

CELE KSZTAŁCENIA

WYMAGANIA OGÓLNE :

1. Przygotowanie ucznia do statusu odbiorcy i twórcy kultury.
2. Wyposażenie uczniów w wiedzę oraz umiejętności manualne i warsztatowe w zakresie technik malarskich i rysunkowych. Rozwijanie świadomości doboru odpowiedniej techniki, narzędzi oraz środków wyrazu do realizacji poszczególnych zadań.
3. Zapoznanie uczniów z dostępnymi technikami malarskimi oraz rysunkowymi, narzędziami oraz środkami artystycznymi stosowanymi kiedyś i aktualnie.
4. Rozbudzanie twórczej i refleksyjnej postawy wobec siebie i świata, wartości estetycznych, etycznych i innych.
5. Pobudzanie aktywności intelektualnej, kształtowanie postaw kreatywnych zainteresowań i zamiłowania w tworzeniu szeroko pojmowanej kultury plastycznej.
6. Rozwijanie inwencji, wyobraźni i wrażliwości plastycznej uczniów poprzez własną aktywność twórczą oraz poznawanie najwybitniejszych osiągnięć sztuki.
7. Wyrabianie umiejętności wnikliwej i wrażliwej obserwacji natury.
8. Kształtowanie umiejętności interpretowania natury i kultury, wartościowania oraz świadomego korzystania z szeroko pojętych zjawisk z zakresu sztuki.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

9. Pogłębianie indywidualnych zainteresowań uczniów poprzez poszukiwanie wiedzy, odsyłanie uczniów do odpowiednich źródeł, zdobywanie doświadczeń poprzez działania innowacyjne i eksperymentalne.
10. Zwracanie uwagi na interdyscyplinarność wiedzy plastycznej podczas realizacji poszczególnych zadań. Stwarzanie warunków dla twórczego rozwoju oraz indywidualnej artykulacji plastycznej osobowości ucznia, do integrowania wiedzy plastycznej zdobywanej na wszystkich przedmiotach artystycznych.
11. Rozwijanie wrażliwości na świat i ludzi w oparciu o ogólnoludzkie wartości moralne i etyczne, duchowe oraz wartości estetyczne zawarte w dziełach sztuki.
12. Podejmowanie działań promujących uczniów aktywnych i szczególnie uzdolnionych.
13. Rozwijanie sprawności i umiejętności poprzez stosowanie uniwersalnych metod posługiwania się środkami artystycznymi i technologicznymi.
14. Inspirowanie uczniów do aktywności twórczej oraz konfrontacji artystycznych
15. Przygotowanie ucznia do działań twórczych, realizowanych w ramach przedmiotów plastycznych.
16. Stwarzanie profesjonalnych warunków do dalszego kształcenia, w szczególności na studiach plastycznych.
17. Odtwarza analitycznie rzeczywistość i ją interpretuje.
18. Systematyczne ukazywanie kultury i tradycji jako podstawy ciągłości sztuki światowej i narodowej oraz czynnika ich twórczych przemian.
19. Obserwuje naturę i twórczo ją interpretuje, umiejętnie transformuje na język plastyczny, kreując kompozycję płaszczyzny obrazu.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Zapoznanie uczniów z podstawowymi terminami, związanymi z formą malarską i rysunkową dzieła sztuki.
2. Kształcenie umiejętności rozpoznawania i stosowania podstawowych technik plastycznych podczas pracy (rysunek ołówkiem, sepia, sangwina, węgiel, tusz, farby wodne, farby olejne).
3. Kształcenie umiejętności świadomego doboru i definiowania środków wyrazu plastycznego charakterystycznych dla malarstwa i rysunku.
4. Kształcenie umiejętności rozróżniania w malarstwie i rysunku treści od formy.
5. Ćwiczenie analitycznego odtwarzania rzeczywistości, a także twórczego jej interpretowania.
6. Kształcenie umiejętności rozumienia zależności dzieła od uwarunkowań zewnętrznych i przeżyć emocjonalnych.
7. Świadome dobieranie technik artystycznych, a także eksperymentowanie w technikach niekonwencjonalnych.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

8. Posługiwanie się w działaniach twórczych środkami wyrazu plastycznego, charakterystycznymi dla malarstwa i rysunku.
9. Wyposażenie w umiejętność : komponowania na płaszczyźnie, stosowania poprawnej konstrukcji, proporcji, skali itp., zwrócenie szczególnej uwagi na kształtowanie umiejętności właściwej budowy formy obrazu ze szczególnym uwrażliwieniem na barwę.
10. Ćwiczenie umiejętności szkicowania i wykonywania kompozycji studyjnych oraz pół-studyjnych, w oparciu o naturę i wyobraźnię (studia postaci, pejzażu, martwej natury).
11. Umiejętność dokonywania analizy i syntezy formy.
12. Ćwiczenie umiejętności wykonania pracy na wyznaczonym formacie.
13. Kształcenie umiejętności interpretacji rzeczywistości w połączeniu z wyrażaniem własnych odczuć i emocji artystycznych.
14. Zdobywanie wiedzy i umiejętności w dokonywaniu analizy różnorodnych zjawisk artystycznych i logicznego ich wykorzystania w indywidualnym procesie tworzenia.
15. Wypracowanie własnego języka artystycznego i indywidualnych środków ekspresji.
16. Kształcenie umiejętności przekładania pojęć i idei na język plastyczny.
17. Kształcenie umiejętności samooceny osiągnięć.
18. Zdobywanie wiedzy na temat dokonywania oceny wartości artystycznej, estetycznej i technicznej dzieł sztuki, z uwzględnieniem szerszego kontekstu.

OPIS OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ POD KONIEC ETAPU KSZTAŁCENIA

Uczeń:

1. Twórczo realizuje prace malarskie, posługując się świadomie odpowiednimi środkami wyrazu; wyraża w nich własną osobowość artystyczną.
2. Korzysta z różnych źródeł informacji dotyczących dziedziny malarstwa.
3. Umiejętnie i racjonalnie organizuje stanowisko pracy zgodnie z obowiązującymi zasadami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy.
4. Stosuje przepisy dotyczące ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska.
5. Stosuje w praktyce zasady technologiczne, związane dziedziną malarstwa.
6. Stosuje terminy i pojęcia z zakresu technik oraz formy dzieła malarskiego.
7. Dokumentuje i prezentuje własne dokonania twórcze.
8. Dokonuje ewaluacji własnej pracy.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

9. Uczestniczy w wystawach i innych wydarzeniach artystycznych.
10. Podejmuje wyzwania, biorąc udział w różnych konkursach i przeglądach.
11. Na podstawie analizy formalnej i treściowej dokonuje świadomej oceny wartości artystycznych, estetycznych oraz technicznych dzieł sztuk plastycznych; formułuje własne sądy i opinie.
12. Dbą o własny rozwój, podnosi kwalifikacje i dąży do dalszego kształcenia.
13. Wymienia i rozróżnia instytucje kultury.

EFEKTY KSZTAŁCENIA WSPÓLNE DLA ZAWODÓW ARTYSTYCZNYCH NA KONIEC ETAPU KSZTAŁCENIA

Uczeń:

1. Szanuje dziedzictwo kulturowe swojego i innych narodów.
2. Przestrzega zasad kultury i etyki, prawa autorskiego oraz innych przepisów prawa związanych z ochroną dóbr kultury.
3. Zna historię swojej dziedziny artystycznej.
4. Posiada wiedzę niezbędną do prawidłowej realizacji zadań praktycznych w swojej dziedzinie artystycznej.
5. Zna związki między swoją i innymi dziedzinami sztuki;
6. Uczestniczy w życiu kulturalnym.
7. Prezentuje swoje dokonania.
8. Kreatywnie realizuje zadania, wykazując się wrażliwością artystyczną.
9. Ocenia jakość wykonywanych zadań.
10. Realizuje indywidualnie i zespołowo zadania oraz projekty artystyczne w zakresie swojej specjalności.
11. Pracuje w zespole w ramach przydzielonych zadań, biorąc współodpowiedzialność za efekt końcowy tej pracy.
12. Komunikuje się i współpracuje z członkami zespołu.
13. Buduje relacje oparte na zaufaniu.
14. Prezentuje postawę proaktywną.
15. Organizuje swoją pracę.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

16. Konsekwentnie dąży do celu.
17. Przewiduje skutki podejmowanych działań
18. Stosuje sposoby radzenia sobie ze stresem.
19. Aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe.
20. Wyszukuje, selekcjonuje i dokonuje oceny informacji zawartych w różnych tekstach kultury.
21. Wykorzystuje technologię informacyjną i komunikacyjną w realizacji zadań artystycznych, do pogłębiania wiedzy i doskonalenia umiejętności.
22. Planuje swój rozwój artystyczny i zawodowy.
23. Jest świadomy swoich możliwości.

WARUNKI I SPOSOBY REALIZACJI ORAZ WSKAZÓWKI METODYCZNE

Świadomość plastyczna i umiejętność posługiwania się odpowiednimi środkami artystycznego wyrazu są zdobywane przez ucznia stopniowo wraz z upływem kolejnych lat edukacji w czteroletnim liceum plastycznym. Rozwój ucznia powinien postępować etapami, ponieważ należy uwzględnić jego możliwości percepcyjne, psychofizyczne, manualne i warsztatowe.

Na początku edukacji w zakresie malarstwa największy nacisk kładzie się na urozmaicenie technik malarskich, zapoznanie się z ich specyfiką, charakterem, narzędziami niezbędnymi do użycia w trakcie pracy. Pierwsze lata nauki powinny wykształcić w uczniu swobodę szybkiego poruszania się pomiędzy technikami malarskimi, umiejętność organizacji pracy w pracowni malarskiej i ergonomii samego warsztatu malarskiego. Uczeń musi na początku edukacji wykształcić w sobie podstawową świadomość plastyczną dotyczącą formy przedmiotów, proporcji, koloru i jego zależności, perspektywy, kompozycji oraz pojęć określających środki plastyczne. W kolejnych latach kształcenia problemy poruszane wcześniej są nadal kontynuowane ale w naturalny sposób rozszerzane o nowe zagadnienia plastyczne, pogłębiające wiedzę, percepcję wzrokową oraz umiejętności plastyczne ucznia. Urozmaica się wówczas problemy plastyczne zwracając uwagę na ich interdyscyplinarność, zróżnicowane formaty na których pracują uczniowie, oraz wydłuża czas pracy przeznaczony na jedno zagadnienie.

Każde ćwiczenie plastyczne musi poprzedzać komentarz nauczyciela i wprowadzenie ucznia w zadanie w postaci mini wykładu lub dłuższej prezentacji połączonej z prezentacją dzieł sztuki dawnych mistrzów, sztuki współczesnej oraz rozwoju poruszanego problemu na przestrzeni dziejów. W ten sposób nauczyciel przekazuje podstawowe informacje dotyczące formy, treści, terminologii, techniki i technologii, a także czasu realizacji ćwiczenia.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

W metodzie nauczania wprowadzony został również model metody kształtującej, która w trakcie lekcji przewiduje następujące czynności:

- nauczyciel jasno określa cele nowego zagadnienia i przedstawia je uczniom

- nauczyciel w porozumieniu z uczniami wyznacza kryteria oceniania i przedstawia je klasie

- podczas realizacji zadania stosuje informację zwrotną, która podczas korekty przewiduje, że nauczyciel na początku rozmowy z uczniem skupia uwagę na pozytywnych aspektach wykonywanej przez danego ucznia pracy, następnie zwraca uwagę na błędy popełnione przez ucznia oraz podpowiada jak poprawić popełnione błędy. W ostatnim etapie takiej rozmowy podpowiada uczniowi w jaki sposób może jeszcze bardziej rozwinąć i pogłębić analizowany problem.

O czasie trwania ćwiczeń decydują następujące elementy: format pracy, technika wykonania, narzędzia plastyczne, wieloaspektowość i skomplikowanie analizowanego problemu. Na metodykę nauczania malarstwa składają się:

- szkicownik malarski i rysunkowy zawierający prace z wyobraźni, szkice z obserwacji, szkice koncepcyjne, szkice przygotowujące do prac studyjnych oraz wszelkie notatki świadczące o indywidualnych zainteresowaniach artystycznych ucznia
- studium i półstudium, czyli ćwiczenia z obserwacji natury, praca z wyobraźni

Podstawowym elementem kształcenia są ćwiczenia obserwacyjne z natury, które przygotowują ucznia do tworzenia własnych kompozycji. Kompozycje przedmiotów, aranżacje w pracowni oraz martwe natury są przygotowywane w sposób celowy pod konkretne ćwiczenie. Nauczyciel przed rozpoczęciem zajęć przygotowuje taką aranżację lub martwą naturę biorąc pod uwagę cele jakie zostały postawione w ćwiczeniu uczniom. Stopień skomplikowania takich martwych natur, aranżacji plastycznych, czy ustawienia postaci jest zależny od czasu pracy przeznaczonego na wykonanie danego ćwiczenia oraz świadomości plastycznej uczniów. Podczas realizacji programu nauczyciel wyznacza podłoże i materiały jakimi będą się posługiwać uczniowie zwracając im uwagę na celowość wyboru takiego medium do danego problemu plastycznego. Klasy starsze w gdzie świadomość warsztatowa uczniów jest już wyższa, nauczyciel w niektórych ćwiczeniach może pozostawić dowolność wyboru techniki jeśli uczeń uzasadni wybór danej techniki. Formaty oraz podłoże malarskie na których będą pracować uczniowie są zróżnicowane. Uczniowie w okresie kształcenia pracują na formatach miniaturowych, średnich, kwadratowych i wielkoformatowych. Rozmiar pracy plastycznej jest dostosowany do bieżących potrzeb i celów wyznaczonych w poszczególnych ćwiczeniach. Uczniowie pracują też na różnych podłożach w zależności od użytej techniki.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

.METODY ORAZ FORMY DZIAŁAŃ

Komentarz teoretyczny (mini-wykład). Poprzedza on każde działanie plastyczne ucznia, wprowadza w nowe zagadnienia i zapoznaje z dokonaniem innych twórców, przybliża problemy związane z formą dzieła oraz techniką i technologią wykonania, umożliwia poznanie podstawowych terminów plastycznych i technicznych, związanych z konkretnym ćwiczeniem.

Realizacje warsztatowe. Stanowią one podstawową formę działań. Dzielą się na zadania szkicowe, półstudyjne i studyjne.

Szkic jest etapem poszukiwań koncepcyjnych, krótką notatką z obserwacji i wyobraźni. Zapisem spostrzeżeń ucznia. Po nim następuje analiza i wybór właściwego rozwiązania kompozycji, a następnie przejście do formy ćwiczenia półstudyjnego lub studyjnego. Forma szkicu jest istotnym elementem wymaganym przed przystąpieniem do każdego zadania na zajęciach.

Szkicownik jest formą indywidualnego notatnika artystycznego ucznia, gdzie w sposób nieskrępowany rozwija swój język artystyczny. Zawiera w sobie krótkie formy zapisu graficznego pomysłów, koncepcji, studiów z natury i wyobraźni. Jest elementem obowiązkowym ucznia realizowanym poza zajęciami w szkole.

Ćwiczenie półstudyjne jest rozwinięciem koncepcji szkicu z uwzględnieniem specyfiki narzędzia, techniki i czasu realizacji zadania. Wówczas uczeń analizuje takie zagadnienia jak skala walorowa, światłocień, budowa i konstrukcja formy, proporcje, gamy barwnej, zasad komponowania płaszczyzny obrazu, struktury i faktury dzieła.

Studium. Stanowi ostateczną formę realizacji zadania plastycznego. Czas jego realizacji w relacji do pozostałych form jest najdłuższy. Wynika ona zazwyczaj z precyzyjnej analizy i dopracowania rozwiązania plastycznego pogłębionego o wprowadzenie własnego języka wyrazu artystycznego.

Korekta . Uczeń wykonując zadanie w trakcie zajęć pod opieką nauczyciela otrzymuje od prowadzącego korekty. Jest to forma indywidualnej rozmowy, polegająca na przypomnieniu problematyki konkretnego zadania w sposób dostosowany do indywidualnych potrzeb ucznia. Sposób przeprowadzania korekty z uczniem jest dostosowany do modelu oceny kształtującej. Wszystkie czynności realizowane w ramach korekty powinny zmierzać do osiągnięcia przez ucznia optymalnych wyników końcowych, a więc realizacji założonych celów zadania ale również inspiracji do własnych indywidualnych poszukiwań. Uzupełnieniem korekty indywidualnej mogą być korekty zbiorowe, które polegają na omawianiu prac uczniów na szerszym forum i wspólnej konstruktywnej dyskusji.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Analiza dzieł mistrzów. Jest to ważna procedura osiągnięcia celów. W trakcie mini-wykładu lub w razie indywidualnych potrzeb ucznia nauczyciel zwraca uwagę na trafne rozwiązania plastyczne w pracach innych uczniów, a przede wszystkim pokazuje reprodukcje profesjonalnych twórców dokonując ich szczegółowej analizy. Dzięki temu uczniowie uczą się oceniać prace pod względem merytorycznym, warsztatowym i estetycznym.

Prace domowe. Dotyczą zarówno zadań z wyobraźni jak i z natury i wykonywane są po za zajęciami szkolnymi. Stanowią poszerzenie realizowanego zadania na lekcji, jego powtórzenia lub rozwinięcie tematu.

Zajęcia plenerowe. Są istotną formą realizacji celów przedmiotowych. Poza pracownią uczniowie mają możliwość poznać problemy związane z przestrzenią, perspektywą (i jej rodzajami), naturalnym światłem. Pojawia się również nowy zakres tematyczny: architektura, różnego rodzaju odmiany pejzażu: weduty, mariny, pejzaż ze sztafżem, zmienne zjawiska atmosferyczne, sceny rodzajowe z tłem pejzażowym. Zajęcia plenerowe dają możliwość szerokiego rozwoju ogólnoplastycznego i często odkrywają nowy potencjał artystyczny ucznia. Zajęcia plenerowe odbywają się dorocznie dla każdego ucznia szkoły w formie wyjazdu plenerowego. Plenery odbywają się również w systemie jednodniowych wyjść w trakcie trwania zajęć z zakresu malarstwa.

Prezentacja prac własnych. Jedną z ważnych form działania pracowni jest przygotowywanie uczniów do prezentacji prac, począwszy od pracowni, poprzez szkołę aż do wystaw organizowanych przez instytucje zewnętrzne. Udział w tego rodzaju formach prezentacji przygotowuje uczniów do aktywności w różnych formach życia plastycznego i weryfikuje świadomość kreatywną.

Przeglądy prac. Forma prezentacji i przeglądu prac większej grupy uczniów lub indywidualnie każdego ucznia jest dobrym sposobem na osiągnięcie wyznaczonych celów edukacyjnych. Przeglądy wszystkich prac, wykonanych w ramach danej problematyki oraz wspólne omówienie zadań, wymiana poglądów i wspólna ocena poszczególnych prac daje możliwość szerszego spojrzenia na analizowany problem. W miarę możliwości odbywać się też może przegląd wszystkich prac uczniowskich organizowany na zakończenie roku szkolnego; stanowi on istotny materiał poglądowy inspirujący do wymiany opinii oraz porównań i ocen, a także do poszerzania swoich doświadczeń w postrzeganiu i przyswajaniu różnych zagadnień i problemów wizualnych. Bardzo istotną formą przeglądu prac uczniów przez profesjonalnych nauczycieli akademickich jest prezentacja dorobku poszczególnych uczniów przed zaproszonymi gośćmi z Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Forma tego przeglądu stanowi istotny i inspirujący materiał do późniejszej pracy zarówno dla uczniów jak i dla nauczycieli liceum plastycznego oraz pozwala spojrzeć szerzej na analizowane problemy plastyczne. Osobny rodzaj przeglądów stanowią obowiązkowe - szkolne i makroregionalne - przeglądy plastyczne, a w przypadku laureatów - ogólnopolskie.

Konkursy przedmiotowe i ogólnoplastyczne. Udział w konkursach przedmiotowych z zakresu malarstwa jest elementem nieobowiązkowym. Nauczyciele powinni jednak zachęcać, motywować i inspirować uczniów do udziału w takich formach aktywności artystycznej, która jest bardzo pouczającym momentem konfrontacji z innymi placówkami

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

zajmującymi się edukacją artystyczną ale przede wszystkim z rówieśnikami z innych makroregionów. Istotna jest również możliwość przeżywania sukcesów, jak i porażek, w związku z taką konfrontacją, która jest stałym elementem życia artystycznego.

Dokumentowanie własnych osiągnięć artystycznych. Uczniowie powinni reprodukować i archiwizować w formie cyfrowej lub analogowej własne dokonania z zakresu przedmiotu.

KORELACJE MIĘDZYPRZEDMIOTOWE

W twórczości plastycznej wiele aspektów, zagadnień i wartości jest wspólnych dla kilku dziedzin. Zagadnienia formalne, omówione i praktykowane w ramach przedmiotu malarstwo, uczeń wykorzystuje na wszystkich zajęciach plastycznych i niektórych zajęciach ogólnokształcących: rzeźba, historia sztuki, specjalizacja artystyczna, fotografia, język polski, historia, biologia, geografia, matematyka. Oto niektóre zagadnienia wspólne:

Rzeźba – zagadnienia dotyczące kompozycji dzieła w przestrzeni, zagadnienia dotyczące światła, faktura, skalowanie, bryła.

Historia sztuki – zagadnienia dotyczące rozwoju techniki w malarstwie, zagadnienia związane z formą dzieła (wszystkie środki ekspresji, kompozycja, sposób oddania przestrzeni), wybrane przykłady twórczości artystów, kierunki w sztuce, jako sposoby wypowiedzi artystycznej, życiorysy malarzy

Specjalizacje artystyczne – zagadnienia dotyczące formy dzieła i poszczególnych etapów jego realizacji, szkic jako proces przygotowawczy projektu, skalowanie.

fotografia i multimedia – zagadnienia dotyczące formy dzieła (zwłaszcza kompozycja, kadrowanie)

Język polski – zagadnienia dotyczące epok i kierunków w sztuce, treść dzieła sztuki, różne sposoby wypowiedzi artystycznej, wpływ literatury na kształt dzieła

Historia – zagadnienia dotyczące kierunków w sztuce, wpływy polityczne, społeczne, kulturowe na formę dzieła

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Biologia – zagadnienia dotyczące anatomii człowieka oraz budowy roślin i zwierząt

Matematyka – zagadnienia dotyczące perspektywy, geometrii, konstrukcji geometrycznej elementów rzeczywistości

Fizyka- zagadnienia optyki, podstawowe wiadomości o wpływie światła na kolor(długość fali a kolor)

Geografia – wpływ położenia geograficznego na dzieło sztuki malarskiej

DOSTOSOWANIE DO POTRZEB INDYWIDUALNYCH UCZNIÓW

Program nauczania i wymagania w nim zawarte dostosowane są do poziomu ucznia przeciętnego. Dla uczniów szczególnie zdolnych należy opracować dodatkowe zadania nie przewidziane w podstawowym programie nauczania zgodnie z indywidualnymi predyspozycjami zdolnego ucznia. Praca z uczniem zdolnym polega na rozwinięciu i pogłębieniu każdego zagadnienia poprzez zwiększenie liczby ćwiczeń i przeznaczenia dodatkowego czasu na pracę. Uczniom z dużym potencjałem artystycznym stawia się wyższe wymagania i indywidualizuje korekty. W miarę możliwości organizuje się indywidualne wystawy autorskie zdolnych osób na terenie szkoły i poza nią, co ma bardzo ważne znaczenie edukacyjne i wychowawcze (motywowanie ucznia i jego kolegów do pracy oraz wspieranie ich w rozwoju).

W trakcie realizacji programu może zaistnieć potrzeba czasowej rezygnacji ucznia z niektórych wymagań, wynikająca z uwarunkowań medycznych bądź psychologicznych. Wówczas zalecenia są realizowane zgodnie z orzeczeniami i ustaleniami poradni psychologiczno-pedagogicznej.

WARUNKI NIEZBĘDNE DO REALIZACJI

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Wymaganiem niezbędnym do realizacji zajęć jest pracownia malarska dostosowana do ilości uczniów wyposażona w następujący sposób :

1. sztalugi i deski rysunkowe dla każdego ucznia w klasie,
2. krzesła malarskie,
3. dostęp do światła naturalnego i dobre oświetlenie sztuczne,
4. zestaw rekwizytów i draperii malarskich,
5. system umożliwiający zasłonięcie okien,
6. podest dla modelu,
7. sprawna wentylacja,
8. dostęp do wody ciepłej/zimnej oraz kanalizacja,
9. regały umożliwiające bezpieczne przechowywanie prac uczniów.

KRYTERIA I SPOSÓB OCENIANIA

Przedmiotowy System Oceniania (PSO) wynika bezpośrednio z realizacji celów programu i zarazem odnosi się do Wewnętrznego Systemu Oceniania w szkole (WSO). System oceniania dotyczący przedmiotu malarstwo i rysunek jest spójny z celami i zadaniami szkoły. Ocenianie jest procesem gromadzenia informacji o wiedzy i umiejętnościach uczniów, wspieraniem ich szkolnej kariery oraz służy podnoszeniu motywacji do uczenia się.

System oceniania dzieli się na:

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ocenianie bieżące, którego zadaniem jest wspieranie procesu uczenia się. Uwzględnia ono aspekt społeczno-wychowawczy, tzn. wkład pracy ucznia, jego możliwości intelektualne i jego rozwój. Ocenianie to jest sposobem uzyskiwania systematycznej informacji o szkolnych osiągnięciach uczniów, zatem ma charakter kształtujący. W przypadku oceny z przedmiotu malarstwo, oceny bieżące mają bardzo duży wpływ na ocenę śródroczną lub roczną. Jeżeli uczeń wykonał przewidzianą programem liczbę zadań w ciągu roku – ze średniej tych ocen może wynikać ocena końcowa. Natomiast brak realizacji niektórych zadań wpływa negatywnie na ocenę końcową. Ocenianiu bieżącemu podlegają również szkice malarskie ucznia wykonywane poza zajęciami w szkole.

Ocenianie sumujące, służy weryfikacji osiągnięć dydaktycznych ucznia dotyczących danego semestru lub roku. Ocena sumująca ma charakter dydaktyczny (nie uwzględnia aspektu społeczno-wychowawczego). Podstawową formą oceniania sumującego są przeglądy prac uczniów oraz ich sukcesy szkolne i pozaszkolne, a zwłaszcza przeglądy i promocje związane z przedmiotem. Na ocenę sumującą ma także wpływ liczby prac wykonanych przez ucznia w ciągu roku w szkolnego oraz zadania przyniesione z domu.

Kryteria oceny zadań plastycznych.

1. Zgodność z tematem.
2. Obecność wszystkich założonych celów.
3. Walory artystyczne.
4. Umiejętności warsztatowe.
5. Terminowość realizacji.
6. Indywidualny charakter prac.
7. Nowatorskie rozwiązania.
8. Adekwatny dobór środków plastycznych do realizacji zadania

Stoień niedostateczny otrzymują uczniowie, którzy nie spełnili wymagań na stopień dopuszczający.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Stopień dopuszczający otrzymują uczniowie, którzy podejmują niektóre zadania, ale w sposób niewystarczający:

- prowadzi szkicownik artystyczny w minimalnym zakresie
- ich praca nie odpowiada w pełni postawionym wymaganiom,
- stosują się tylko do wybranych uwag nauczyciela,
- w niewielkim stopniu rozwijają się plastycznie
- w bardzo małym zakresie wykonują samodzielne prace domowe
- w ciągu roku szkolnego zrealizują min 50% prac w formacie i założeniu wymaganym programem.

Stopień dostateczny otrzymują uczniowie, którzy:

- prowadzi szkicownik w sposób nieregularny
- podejmują większość zadań założonych w programie,
- w ich pracach zrealizowane są niektóre z założonych celów,
- w zasadzie stosują się do uwag nauczyciela,

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

- widoczne są szanse na rozwój,
- pracują samodzielnie w domu, ale w podstawowym tylko zakresie realizują zadania domowe,
- w ciągu roku szkolnego wykonują przynajmniej 70% prac w formacie wymaganym programem.

Stopień dobry otrzymują uczniowie, którzy:

- regularnie prowadzą szkicownik
- podejmują zawsze zadanie,
- stosują się do wszystkich uwag nauczyciela i potrafią z nich korzystać w sposób kreatywny,
- powierzone zadania wykonują prawie samodzielnie,
- realizacja ich zadania przebiega na dobrym poziomie,
- prawidłowo rozwiązują postawiony problem,
- pracują samodzielnie w domu, a ich prace domowe realizowane są na dobrym poziomie,
- poziom ich prac pozwala na pierwsze, indywidualne wystawy w pracowni,

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Stopień bardzo dobry otrzymują uczniowie, którzy:

- regularnie prowadzi szkicownik i jest to istotna forma indywidualnego przygotowania ucznia do podejmowanych na zajęciach problemów plastycznych
- niemal w pełni spełniają wymagania edukacyjne sformułowane dla swojego poziomu
- zawsze podejmują zadanie,
- ich prace w pełni odpowiadają założonym celom,
- powierzone zadania wykonują samodzielnie,
- ich prace mają pewne walory artystyczne,
- ich prace pokazywane są w ciągu roku na wystawach zbiorowych i indywidualnych,
- poziom prac domowych i szkolnych pozwala na indywidualne wystawy
- bierze udział w ko kursach pozaszkolnych

Stopień celujący otrzymują uczniowie, którzy:

- regularnie i w sposób kreatywny prowadzą szkicownik, wykazując tam wieloaspektowe rozwinięcie problemów plastycznych podejmowanych na zajęciach oraz indywidualne pomysły plastyczne

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

- spełniają wszystkie wymagania edukacyjne sformułowane w programie dla swojego poziomu,
- samodzielnie realizują zadanie,
- ich prace w pełni odpowiadają założonym celom i mają szczególne walory artystyczne,
- przejawiają szczególną inwencję twórczą ,
- ujawniają wyjątkowe zdolności artystyczne,
- są bardzo pracowici i aktywni twórczo również poza pracownią,
- ich prace pokazywane są w ciągu roku na wystawach indywidualnych,
- aktywnie uczestniczą w ogólnopolskich przeglądach i plenerach organizowanych przez szkołę, Centrum Edukacji Artystycznej i placówki szkolnictwa artystycznego,
- uczestniczą w wystawach indywidualnych w szkole i poza szkołą,
- osiągają wymierne sukcesy w konkursach przedmiotowych organizowanych poza szkołą, ze szczególnym uwzględnieniem udziału w konkursach organizowanych przez Centrum Edukacji Artystycznej i szkolnictwo artystyczne.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Nr .le k	Wymagania programowe (cele operacyjne szczegółowe)	Temat jednostki metodycznej	Technika wykonania	Liczba godzin	Metody kształcenia	Środki dydaktyczne
1	Zajęcia organizacyjne. Omówienie planu pracy. Kryteria oceniania. Zasady BHP.	Zajęcia organizacyjne. Zasady i ergonomia pracy w pracowni malarstwa i rysunku	-	2	Wykład. Prezentacja pracowni. Dyskusja.	-
2	Szkice, forma szkicu malarsko - rysunkowego.	Forma szkicu malarskiego i rysunkowego na przykładach. Realizacja szkiców w plenerze.	Szpicownik, ołówek, akwarele, kredki	4	Szkice w plenerze.	Wyjście w plener
3	Podstawy kompozycji obrazu.	Szkice martwej natury. Omówienie podstawowych informacji o złotym podziale kompozycyjnym, kolorze, proporcjach.	Ołówek na białym papierze. Format A3	6	Praca na podstawie obserwacji natury.	Martwa natura w pracowni.
4	Perspektywa linearna. Omówienie zasad perspektywy zbieżnej.	Perspektywa linearna. Studium martwej natury w technice ołówka.	Ołówek na kartonie. Format 50x70cm	8	Mini wykład. Pogadanka. Studium martwej natury z obserwacji. Korekty.	Martwa natura z bryłami geometrycznymi.
5	Wprowadzenie do warsztatu malarstwa i rysunku. Malarstwo i rysunek w historii sztuki. Omówienie podstawowych materiałów. Przygotowanie podstawowego podłoża malarskiego.	Malarstwo i rysunek w historii sztuki.	-	1	Wykład i prezentacja slajdów.	Prezentacja multimedialna. Albumy z reprodukcjami malarstwa
		Omówienie podstawowych materiałów, narzędzi i przyborów warsztatu malarskiego oraz rysunkowego. Przygotowanie podstawowego podłoża malarskiego.	Karton, Płyta HDF, żelatyna, klej skórny, pędzel, Grunt akrylowy.	2	Wykład. Prezentacja działań warsztatowego. Korekty. Dyskusja.	Prezentacja. Materiały do sporządzenia podobrazia.
6	Koło barw. Kolory podstawowe i dopełniające.	Wykład i prezentacja dotycząca koloru.		1	Wykład.	Koło barw. Prezentacja.
		Martwa natura w kolorach podstawowych. Studium z natury.	Akryl na tekturze. Format 50x70cm	7	Działania warsztatowe. Korekty	Martwa natura.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

7	Kontrast. Zróżnicowanie skali szarości za pomocą narzędzi rysunkowych.	Kontrast. Studium martwej natury w technice ołówka.	Ołówek na kartonie. Format 50 x70 cm	8	Działania warsztatowe. Korekty. Dyskusja.	Martwa natura.
8	Zagadnienie mieszania kolorów.	Martwa natura w barwach dopełniających. Zagadnienie mieszania kolorów.	Technika pasteli tłustej na papierze. Format 50 x 70 cm	8	Wykład i prezentacja. Działania warsztatowe. Korekty. Przegląd zbiorowy. Dyskusja.	Albumy z reprodukcjami malarstwa. Martwa natura.
9	Zdobycie umiejętności wykonywania szkicu rysunkowego.	Szkic. Postać. Szkice 10 minutowy, 5 minutowy.	Ołówek, szkicownik	4	Działania warsztatowe. Korekty. Dyskusja	Praca z modelem
10	Zagadnienie światła w obrazie.	Modelunek światłocieniowy. Studium martwej natury podświetlonej.	Technika lawowania 50x70	8	Mini wykład. Działania warsztatowe. Korekty.	Martwa natura.
11	Różnicowanie środków wyrazu artystycznego. Zdobycie umiejętności posługiwania się sepią.	Węgiel jako środek wyrazu artystycznego. T: Martwa natura.	Technika węgla na kartonie. 50x70	8	Prezentacja prac w technice węgla. Działania warsztatowe. Korekty.	Martwa natura. Albumy z reprodukcjami prac rysunkowych.
12	Zdobycie wiedzy na temat budowy szkieletu i anatomii ciała ludzkiego.	Budowa człowieka – studium szkieletu. Studium głowy, Studium kończyn (ręka, noga), Studium klatki piersiowej, Studium stopy, Studium dłoni.	Techniki rysunkowe: tusz, piórko, ołówek, sepia. 4 x A3	12	Wykład o anatomii. Działania warsztatowe. Korekty	Szkielet ciała człowieka. Atlasy anatomiczne.
13	Kontrast kolorystyczny.	Półstudium martwej natury na A3.	Technika akwareli.	6	Działania warsztatowe	Martwa natura.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

14	Różnicowanie środków wyrazu artystycznego. Zdobyć umiejętności posługiwania się węglem.	Węgiel jako środek wyrazu artystycznego. T: Martwa natura.	Technika węgla na papierze.	8	Działania warsztatowe. Korekty.	Martwa natura
15	Kompozycja abstrakcyjna: otwarta/zamknięta/ dynamiczna/ statyczna i inne.	Kompozycje kolażowe inspirowane tekstem kultury.	Technika kolażu. Materiały i tkaniny. 4 x A3	8	Działania warsztatowe. Korekty. Prezentacja prac i omówienie grupowe.	Tekst kultury.
16	Rozwiązanie problemu kontropostu w rysunku	Kontrapost. Praca na podstawie obserwacji modelu.	Ołówek na papierze. 50x70	8	Działania warsztatowe. Korekty.	Praca z modelem.
17	Równowaga w obrazie.	Martwa natura .	Technika akrylu. 100x70 cm	8	Wykład. Działania warsztatowe.	Martwa natura
18	Utrwalenie i powtórzenie zagadnienia związanego z poprawnym stosowaniem perspektywy i proporcji. Zapoznanie się z różnymi rodzajami perspektyw rysunkowych.	Perspektywa zbieżna, kulisowa, powietrzna, kolorystyczna, topograficzna, żabia, z lotu ptaka. T: Martwa natura z pudełkami.	Ołówek na kartonie. 3 x A3	6	Działania warsztatowe. Korekty.	Martwa natura. Wyjście w plener.
19	Dokumentacja realizowanych prac.	Sporządzanie dokumentacji prac artystycznych.	-	4	Działania warsztatowe.	
*2 0	Zajęcia w Galerii	Wyjście do galerii na aktualne wystawy.	-	4	Wykład. Dyskusja.	Wyjście do galerii sztuki lub muzeum.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

21	Zagadnienie światła i perspektywy linearnej.	Pejzaż miejski. Szkice i studium akwarelowe na podstawie obserwacji natury i architektury.	Technika akwareli, 2x A4	5	Wykład, pokaz z objaśnieniem.	Albumy z reprodukcjami malarstwa
22	Zagadnienie perspektywy barwnej. Sposoby kadrowania przestrzeni	Studium w technice pasteli na podstawie obserwacji natury.	Pastel Format A4	3	Pokaz z objaśnieniem. Działania warsztatowe	
23	Równowaga w obrazie	Martwa natura z jednym przedmiotem.	Technika akrylu, format A3	3	Wykład, pokaz z objaśnieniem	Albumy z reprodukcjami malarstwa.
24	Wprowadzenie do malarstwa olejnego.	Omówienie techniki malarstwa olejnego, materiałów, oznaczenia farb, rozpuszczalników. Przygotowanie podłoży malarskich dla malarstwa olejnego.	Tektura A3, żelatyna, Krosna 30/40 cm, płótno malarskie, szeroki pędzel, gesso malarskie.	3	Wykład. Pokaz z objaśnieniem. Działania warsztatowe.	Albumy z reprodukcjami malarstwa. Książka do technologii malarstwa
	Temperatura koloru. Barwa podstawowa a barwa dopełniająca.	Półstudium.	Technika akrylowa Format A3	3	Działania warsztatowe	Martwa natura
		Studium martwej natury	Technika olejna Format 30/40 cm	6	Działania warsztatowe	Martwa natura
25	Zawężona gama barwna.	Studium martwej natury.	Technika olejna Format 50/70 cm	9	Działania warsztatowe	Martwa natura.
26	Kompozycja statyczna/dynamiczna.	Szkice eksperymentalne. Różne formy zapisu szkicowego.	Technika dowolna. Format dowolny.	3	-	Martwa natura znaleziona w pracowni. Albumy z

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

		Półstudium martwej natury dynamicznej. Półstudium martwej natury statycznej.	Technika akrylu Format A3	6	Działania warsztatowe	reprodukcjami kompozycji dynamicznych i statycznych.
27	Kompozycja malarska inspirowana innym dziełem. Abstrakcja.	Kompozycja barwna abstrakcyjna. Inspiracje utworem muzycznym lub plastycznym.	Technika collage lub technika malarska mieszana.	6	Działania warsztatowe.	Wybrany utwór.
28	Wpływ czynników zewnętrznych na kolor. Rodzaj oświetlenia sztucznego.	Martwa natura z dodatkowym oświetleniem sztucznym.	Olej na płótnie. Format 50/70 cm	9	Działania warsztatowe	Martwa natura.
29	Harmonia i tonacja barwna kompozycji.	Studium martwej natury.	Technika olejna Format 50/70 cm	9	Wykład. Działania warsztatowe	Martwa natura
30	Kompozycja otwarta i zamknięta.	Praca z wyobraźni lub obserwacji natury.	Technika dowolna Dowolny format	6	Działania warsztatowe	Fragment tekstu literackiego
31 *	Postać.	Szybkie szkice postaci.	Gwasz/tempera /akwarela. Format A4	3	Wykład. Prezentacja. Działania warsztatowe.	Albumy z reprodukcjami. Praca z modelem.
		Studium postaci	technika olejna 100/70	9		Praca z modelem.
32 *	Portret. Moduł proporcji głowy człowieka.	Szybkie szkice na podstawie obserwacji modelu. Analiza proporcji głowy i poszczególnych elementów twarzy.	Technika akwareli, Format A4	6	Wykład. Prezentacja. Działania warsztatowe.	Praca z modelem. Albumy z reprodukcjami portretów z dziejów historii sztuki.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

33 *	Praca na podstawie obserwacji natury z wykorzystaniem fotografii twarzy w skali 1:1.	Studium fragmentu twarzy. Skala 1:1	Technika olejna format A4	9	Działania warsztatowe	Praca na podstawie obserwacji natury z wykorzystaniem fotografii twarzy w skali 1:1.
34 *	Portret	Studium portretu	technika olejna format 30/40 cm	9	Działania warsztatowe.	Praca z modelem.
35	Wyjścia na aktualne wystawy sztuki.	Wyjście do galerii na aktualne wystawy.	-	3		Galeria Sztuki/Muzeum

Rysunek i Malarstwo: moduł Rysunek

	Szczegółowe cele edukacyjne	Materiał nauczania – tematyka zajęć	Wskazówki metodyczne	Zakładowe osiągnięcia ucznia	
1.	Dbanie o bezpieczeństwo prowadzonych zajęć.	Przepisy BHP i PP. Zapoznanie uczniów z wymogami edukacyjnymi i kryteriami oceniania.	Forma wykładu i pogadanki.	Bezpieczeństwo na zajęciach oraz czytelne dla ucznia formy oceniania.	
2.	Utrwalanie i rozwijanie zasad portretowania.	Portret – godzinne szkice. T: Człowiek.	Cykl ćwiczeń realizowanych za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia.	Uczeń rozwinie umiejętności rysowania portretu	3
3.	Próba powiązania człowieka z otaczającą go przestrzenią.	Człowiek i przedmiot. T: Postać wpisana w martwą naturę – studium.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia.	Uczeń pozna relacje zachodzące między człowiekiem a otaczającą go rzeczywistością.	9
4.	Różnicowanie środków wyrazu artystycznego. Zdobywanie umiejętności posługiwania się kredką w rysunku i uczenie się myślenia „odwrotnego”	Kredka T: Martwa natura wykonana białą kredką na kolorowym papierze.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą białej kredki i czarnego lub kolorowego brystolu.	Uczeń zdobędzie nowe doświadczenie rysowania „światłem” i pozna możliwości jakie stwarza w rysunku użycie kredki.	9

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

	związanego z użyciem waloru, światła i cienia. Rozwijanie wnikliwej obserwacji natury i umiejętności rysunkowych.				
5.	Utrwalenie umiejętności wykonywania szkicu rysunkowego.	Szkice. T: Postać - 20 minutowy szkic, - 10 minutowy szkic, - 5 minutowy szkic.	Ćwiczenie realizowane na brystolach (szkice 20 minutowe) i w szkicownikach za pomocą różnych narzędzi rysunkowych.	Uczeń rozwinie swoją sprawność w wykonywaniu szkicu rysunkowego.	3
6.	Budowanie w rysunku przestrzeni monochromatycznej.	Monochromatyczność. T: Czarna martwa natura. T: Biała martwa natura.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia.	Uczeń rozwinie sprawność, umiejętności wnikliwej obserwacji.	9
7.	Próba przeciwstawienia sobie ciężkości i lekkości w rysunku.	Przeźroczystość. T: Studium postaci z folią.	j.w.	Uczeń pozna różnicę w przedstawieniu struktury lekkiej i ciężkiej. Rozwinie wnikliwą obserwację.	9
8.	Próba przedstawienia człowieka w mocnym świetle z uwzględnieniem wpływu kontrastu na odczytanie zmian w formie.	Człowiek i światło. T: Studium postaci.	j.w.	Uczeń dowie się w jaki sposób światło modeluje i zmienia obserwowaną formę.	9
9.	Poszukiwanie ciekawych rozwiązań kompozycyjnych w nietypowym kadrze.	Kwadrat. Koło. T: Martwa natura.	j.w.	Uczeń pozna niekonwencjonalne sposoby kadrowania przestrzeni.	9
10.	Doświadczenie ucznia w zakresie zrozumienia różnicy między rysunkiem walorowym a linearnym.	Sekwencyjność – 3 układy dotyczące jednego tematu. Rysunek linearny. T: Postać.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia w cyklu prac – min.3	Uczeń rozwinie sprawność, umiejętności wnikliwej obserwacji.	9

11.	Różnicowanie środków wyrazu artystycznego - poznanie nowej techniki i budowanie za jej pomocą w rysunku przestrzeni monochromatycznej.	Collage – paleta szarości. T: Martwa natura.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, możliwość łączenia w pracy różnych technik.	Uczeń zdobędzie doświadczenie posługiwania się nowymi środkami wyrazu artystycznego.	6
12.	Utrwalanie i rozwijanie umiejętności wykonywania szkicu rysunkowego.	Szkic T: Postać - 20 minutowy szkic, - 10 minutowy szkic, - 5 minutowy szkic.	Ćwiczenie realizowane na brystolach (szkice 20 minutowe) i w szkicownikach za pomocą różnych narzędzi rysunkowych	Uczeń rozwinie swoją sprawność w wykonywaniu szkicu rysunkowego.	3
13.	Poszukiwanie ciekawych rozwiązań kompozycyjnych w nietypowym kadrze.	Wąskie – szerokie. T: Martwa natura w kadrze wertykalnym i horyzontalnym.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia.	Uczeń pozna niekonwencjonalne sposoby kadrowania przestrzeni.	9
14.	Dbanie o dokumentację swojej działalności artystycznej	Dokumentacja realizowanych prac.	Zrobienie dokumentacji fotograficznej.	Nabycie umiejętności właściwego katalogowania swoich prac.	3
14	Studium anatomiczne do scen sakralnych	Tors lub gest w scenach biblijnych	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia	Nabycie umiejętności właściwego stopnia uwyrażnienia anatomii, jako wyraz artystycznych	1
15	Utrwalenie i rozwijanie umiejętności przedstawienia postaci w postawie stojącej w nietypowym kadrze.	Kadr amerykański. T: Studium postaci.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia.	Uczeń pogłębi i utrwali umiejętność przedstawiania postaci.	9
16	Utrwalenie i rozwijanie umiejętności przedstawienia postaci stylizowanej dana epoką.	Postać z rekwizytem w stroju historycznym. T: Studium z modelu.	j.w.	Uczeń pogłębi i utrwali umiejętność przedstawiania postaci w nowej, niecodziennej formie.	9
17	Utrwalenie i rozwijanie umiejętności wykonywania szkicu rysunkowego.	Szkic T: Postać	Ćwiczenie realizowane na brystolach (szkice 20 minutowe) i w	Uczeń rozwinie sprawność w wykonywaniu szkicu rysunkowego.	3

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

		<ul style="list-style-type: none"> - 20 minutowy szkic, - 10 minutowy szkic, - 5 minutowy szkic. 	szkicownikach za pomocą różnych narzędzi rysunkowych		
18	Poszukiwanie nowych doświadczeń, rozwijanie wyobraźni i kreatywnego myślenia.	Kubizm T: Martwa natura – widziana z różnej perspektywy.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia. Kilkukrotna zmiana stanowiska, miejsca pracy w czasie realizacji tematu.	Uczeń zdobędzie nowe doświadczenie w spojrzeniu i odtwarzaniu istniejącej rzeczywistości.	9
19	Poszukiwanie nowych doświadczeń, rozwijanie wyobraźni i kreatywnego myślenia.	Abstrakcja. T: Postać.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia. (Mondrian – 3 prace w różnych fazach przekształceń).	Uczeń zdobędzie doświadczenie przetwarzania rzeczywistości w formy abstrakcyjne.	9
20	Utrwalanie i rozwijanie umiejętności wykonywania szkicu rysunkowego.	Szkic T: Postać <ul style="list-style-type: none"> - 20 minutowy szkic, - 10 minutowy szkic, - 5 minutowy szkic 	Ćwiczenie realizowane na brystolach (szkice 20 minutowe) i w szkicownikach za pomocą różnych narzędzi rysunkowych	Utrwalanie i rozwijanie umiejętności wykonywania szkicu rysunkowego.	3
21	Utrwalanie i rozwijanie umiejętności portretowania z oddaniem cech indywidualnych i charakteru postaci.	Portret. T: Studium z modelu.	Wykład zilustrowany dziełami sztuki, ćwiczenie realizowane za pomocą dowolnego, poznanego wcześniej narzędzia.	Uczeń pogłębi umiejętność portretowania postaci.	6
22	Utrwalenie i rozwijanie umiejętności przedstawienia w rysunku przedmiotów przezroczystych, rozwijanie wnikliwej obserwacji	Szkło. Przenikanie. Deformacja. T: Martwa natura.	j.w.	Uczeń utrwali i pogłębi umiejętność wnikliwej obserwacji i deformacji zachodzących przy nakładaniu się struktur przezroczystych.	9

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

	natury i deformacji związanych z przenikaniem i nakładaniem się przedmiotów.				
23	Poszukiwanie nowych doświadczeń, rozwijanie wyobraźni i kreatywnego myślenia.	Futuryzm. Postać w ruchu. T: j. w.	j.w.	Uczeń zdobędzie nowe doświadczenie w spojrzeniu i odtwarzaniu istniejącej rzeczywistości.	6
24	Dbanie o dokumentację swojej działalności artystycznej	Dokumentacja realizowanych prac.	Zrobienie dokumentacji fotograficznej.	Nabycie umiejętności właściwego katalogowania swoich prac.	3

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Malarstwo i Rysunek: Moduł Malarstwo							
L.P	Wymagania programowe (cele operacyjne)	Temat jednostki metodycznej	Technika wykonania	L.godz.	Metody kształcenia	Środki dydaktyczne	Nr.jed.lek.
1	Zajęcia organizacyjne. Omówienie planu pracy. Kryteria oceniania.			2	-	-	
2	Struktura obrazu. Oddanie materii w obrazie za pomocą zróżnicowanej faktury. Impast i laserunki.	Fragment pracowni. Zagadnienie faktury obrazu w relacji do struktury materii.	Technika olejna.	6	Wykład. Działania warsztatowe.	Wybrany przez ucznia fragment pracowni.	
3	Temperatura koloru. Tonacja barwna obrazu.	Martwa natura o zawężonej gamie kolorystycznej.	Technika olejna	8	Wykład. Działania warsztatowe.	Martwa natura.	
4	Proporcje ciała człowieka. Dynamika ciała człowieka. Konstrukcja i indywidualny charakter postaci. Szkicownik jako element projektowy do dalszych działań plastycznych.	Postać we wnętrzu. Szkice kompozycyjne. Studium z natury.	Technika akrylu/technik a olejna	8	Wykład. Działania warsztatowe.	Albumy z malarstwem Praca z modelem.	
5	Kompozycja dynamiczna. Kompozycja statyczna.	Studium martwej natury.		16	Działania warsztatowe	Martwe natury. Albumy z malarstwem.	
6	Równowaga w obrazie. Abstrakcja. Synteza formy.	Martwa natura wieloelementowa. Studium martwej natury.	Technika akrylowa	8	Prezentacja. Działania warsztatowe.	Martwa wieloelementowa .	
		Kompozycja abstrakcyjna na podstawie obserwacji natury.	Collage	8			
7	Kierunki wewnętrzne w obrazie. Komponowanie martwej natury na płaszczyźnie obrazu.	Półstudium martwej natury.	Technika akrylu.	8	Wykład. Prezentacja. Działania warsztatowe.	Martwa natura. Albumy z malarstwem	
8	Martwa natura ze sztucznym światłem. Zagadnienie wpływu światła sztucznego na kolor. Studium koloru.	Studium koloru.	Technika olejna	8			
9	Myślenie abstrakcyjne jako klucz do rozwoju wyobraźni. Wyrażanie emocji za pomocą środków ekspresji plastycznej. Pojęcie abstrakcyjne a język sztuki	Praca z wyobraźni. Inspiracja wybranym tekstem kultury.	Dowolna technika malarska wodna.	8	Wykład. Działania warsztatowe.	Wybrany tekst kultury, np. fragment Pisma Świętego	

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

10	Proporcje głowy człowieka. Oddanie indywidualnego charakteru portretowanego. Szkicownik jako element projektowy do dalszych działań plastycznych.	Szkice malarskie portretu. Studium portretu.	akryl/akwarela /gwasz Technika olejna	2 10	Wykład. Działania warsztatowe. Praca z modelem. Wykład. Działania warsztatowe.	Albumy z malarstwem portretowym. Praca z modelem.	
11	Proporcje ciała człowieka i twarzy. Konstrukcja i indywidualny charakter postaci. Szkicownik inspiracją do dalszych działań plastycznych. Organizacja pracy.	Autoportret.	Technika olejna/akrylowa.	-	Wykład. Przedstawienie założeń zadania.		
12	Proporcje ciała człowieka i twarzy. Dynamika ciała człowieka. Konstrukcja i indywidualny charakter postaci. Komponowanie aranżacji i postaci na płaszczyźnie obrazu.	Studium postaci we wnętrzu.	Technika olejna	12	Działania warsztatowe.	Albumy z malarstwem Praca z modelem.	
13*	Zajęcia w Galerii.	Wyjście do galerii na aktualne wystawy.	-	4	Wyjście do galerii	Galeria Sztuki	
14*	Stosowanie perspektywy zbieżnej i powietrznej-kontynuacja. Zagadnienie skali w pejzażu.	Pejzaż miejski.	akwarela/pastel	8	Wykład. Działania warsztatowe w plenerze.	Praca w plenerze miejskim.	
15*	Pejzaż, jego kompozycja, analiza i synteza przestrzeni w naturze. Zagadnienia światła i wpływu pory dnia i roku na kolor w obrazie.	Pejzaż		4	Wykład mini. Działania warsztatowe w plenerze.	Wyjście w plener na zajęciach.	
16*	Barwa podstawowa a barwa dopełniająca, poszukiwanie kontrastów dopełnieniowych w pejzażu. Perspektywa malarska w pejzażu.	Pejzaż wiosenny.	Technika wodna.	8	Działania warsztatowe w plenerze.	Realizacja na plenerze wyjazdowym.	

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

17	Studium martwej natury. Dominanta kolorystyczna.	Szkice tuszem. Szkice wielkoformatowe. 100/70cm. Papier.	Kolorowe tusze, szerokie pędzle i inne narzędzia.	4	Wykład.	Martwa natura. Albumy z malarstwem.
		Studium martwej natury w technice akrylu. 50/70cm.	Akryl na kartonie	4	-	-
18	Pejzaż. Zajęcia plenerowe.	Zajęcia w plenerze. Pejzaż miejski.	akwarela	4	-	-
19	Postać stojąca	Indywidualny charakter postaci. Szkice postaci w różnych formatach.	Tusz, akryl, kolorowe podkłady,	4	Wykład.	Praca z modelem.
		Studium postaci.	Technika akrylu	6		
20	Portret	Studium portretu.	Technika olejna	6	Prezentacja przykładów	Albumy z malarstwem portretowym.
21	Postać w aranżacji.	Studium postaci we wnętrzu.	Technika olejna	8	Wykład Praca własna	Albumy z malarstwem rodzajowym. Praca z modelem.
	Scena nowotestamentalna realizm czy inne środki wyrazu	Wymiar sakralny postaci – środki wyrazu	Technika olejna	10	Wykład Praca własna	Albumy z malarstwem rodzajowym. Praca z modelem.
22	Synteza formy.	Studium martwej natury.	Technika akrylu	6	Pogadanka	Albumy z malarstwem.
	Deformacja postaci w scenach sakralnych	Wymiar sakralny postaci – środki wyrazu	Technika olejna	10	Wykład Praca własna	Albumy z malarstwem rodzajowym. Praca z modelem.

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

23	Abstrakcja.	Kompozycja abstrakcyjna w oparciu o fotografię.	Technika olejna/Akrylowa/Collage	6	-	Albumy z malarstwem abstrakcyjnym.
24	Kompozycja monochromatyczna.	Studium martwej natury	Technika gwaszu/Akrylu	4	Mini wykład.	
25	Zadanie z wyobraźni na podstawie własnych źródeł inspiracji.	-	Technika olejna	6	-	-

LITERATURA PRZEDMIOTU RYSUNEK I MALARSTWO.

moduł: MALARSTWO

Arnheim Rudolf - Sztuka i percepcja wzrokowa, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1978

Gombrich Ernst H. - Sztuka i złudzenie, PIW Warszawa 1981

Kandinsky Wassily - Punkt i linia a płaszczyzna, PIW, Warszawa 1986

Lam Władysław - Malarstwo. Problemy podstawowe, Warszawa 1964

Owidzki Roman - Forma w malarstwie, CBWA, Warszawa 1973 Parramon Jose Maria - Anatomia człowieka, Wydawnictwo Galaktyka 1998

Rzepińska Maria - Historia koloru w dziejach malarstwa europejskiego, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1983

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Simblet Sarah - Anatomia dla artystów, Arkady, Warszawa 2010

Słownik terminologiczny sztuk pięknych, PWN, Warszawa 1997

Strzemiński Władysław - Teoria widzenia, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1974.

.Ślesiński Władysław - Techniki malarskie. Spoiwa organiczne, Arkady, Warszawa, 1984.

Teissig Karel - Techniki rysunku, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1982, Warszawa 2010

Zuffi Stefano - Historia portretu, Arkady, Warszawa 2001

Program zmodyfikowany w wyniku udziału w mobilności kadry do Sacred Art School we Florencji w dn. 26.02-01.03.2019 ramach projektu *WARSZTATY U WŁOSKICH MISTRZÓW* – realizowanego w ramach projektu *Ponadnarodowa mobilność uczniów i absolwentów oraz kadry kształcenia zawodowego*, realizowanego ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na zasadach programu Erasmus+ Sektor kształcenie i szkolenie zawodowe.